

Архим. Др. Јустин Поповић, бивши професор Универзитета

Живот светог Василија Острошког чудотворца

(отисак из "Житија светих за април")

Према штампаном издању: Издање манастира Острога Епархије Црногорско-приморске, 1990.

Електронско издање по благослову Митрополита Црногорског-приморског Амфилохија у оквиру "Пројекта Растко - Цетиње" приредили и објавили 12. маја 2000, на дан Св. Василија Острошког: Зоран Стефановић, Александар Раковић, Ненад Петровић, Милан Стојић и Маринко Лугоња

Садржај:

Житије светог и богоносног оца нашег Василија, острошког чудотворца, митрополита Захумског 29. април (по новом 12. мај)

Чуда светог Василија

Напомене

Житије светог и богоносног оца нашег Василија, острошког чудотворца, митрополита Захумског

29. април (по новом 12. мај)

Сваком народу и у сваком времену Свечовекољубиви Господ даје Црквом Своје светитеље, који ће његов верни народ просвећивати и освећивати и на земаљском путу његовом ка Царству Небеском руководити. И у Српском народу, од како он постаде Христов, Господ непрекидно даваше Своје светитеље, у којима се Бог прослављаше и посведочаваше, а православни људи кроз њих спасаваше и богоугодно просветљиваше. Многе и велике светитеље Господ даде сваком крају земље Српске у сваком времену његове историје, и у прво доба слободе и у касније доба ропства. Тако и Захумској земљи Српској, а кроз њу и свему роду светосавском, даде Бог у тешко доба Турског ропства овог светог и богоносног оца нашег Василија, новојављеног чудотворца Острошког и Захумског.

Свети отац наш Василије, назван Острошки, роди се у хумској земљи, данашњој Херцеговини, којом раније владаше Свети Сава пре свог одласка у Свету Гору. А по повратку из Свете Горе, када установи Српску Архиепископију, Свети Сава у тој земљи основа Захумску епископију, којом касније управљаше и овај свети отац наш Василије као митрополит њен. Али треба прво изложити по реду његово свето житије.

Свети Василије роди се у селу Мркоњић у Поповом Пољу 28. децембра 1610. године, од побожних и благочестивих православних родитеља Петра Јовановића и супруге му Анастасије. Родитељи на крштењу дадоше детету име Стојан, а затим га научише страху Божјем и свакој доброј мудрости. Блажени Стојан од детињства беше бистрог ума и врло паметан, а душом беше сав окренут ка Богу врлином побожности. Прву школу врлине и побожности Стојан изучи у својој кући, јер се у његовој породици више мислило о Богу и души, него о земаљским и пролазним стварима. Друга школа његове побожности беше му пост, молитва и стално похађање богослужења у цркви. Иако млад, преподобни је редовно ишао на света црквена богослужења. Ступајући на праг храма Божјег, он је правио метанија и побожно целивао најпре црквени под, а онда и свети Крст и свете иконе у храму. На светој Литургији је стајао са страхом Божјим, вером и љубављу, као да стоји пред престолом Божјим. Одликовао се свагда смиреношћу и озбиљношћу, а такође и милостивошћу срца и душе. Његова породица беше сиромашна и једва да хлеба имађаше колико треба. Но он, ни оно мало хлеба што је јео, није никада јео сам, него је увек делио са другима, особито када је као чобанин чувао овце заједно са другим чобанима.

Његове родитеље мржаху неки зли суседи, отпадници од вере и потурчењаци, па ту мржњу своју окренуше и против младог Стојана због његове побожности и мудрости. То беху прва искушења за младу душу његову, која ће касније имати да трпи још многа таква искушења. Да би дете склонили од непријатеља, а уједно

желећи да се он и књизи и писмености научи, родитељи га одведоше у најближи у том крају манастир звани Завала, који беше посвећен Вавдењу Пресвете Богородице, и у којем игуман беше Стојанов стриц Серафим^[1]. Манастир беше познат у херцеговачком крају и имађаше повеће братство. У манастиру беше и учених монаха, а имађаху тамо и доста књига. Овде се благоразумни младић Стојан научи мудрости Светога Писма и Светих Отаца, а такође и корисним светским наукама. Читајући књиге и речи Светих Отаца душа му се распали љубављу према Богу и светом подвижничком живљењу, те зато жељаше да се замонаши.

У манастиру Завали преподобни остаде неко време, па онда пређе у манастир Успења Пресвете Богородице, звани Тврдош, у Требињском крају, у коме беше и седиште Требињске епархије.^[2] Живећи у овом манастиру, блажени још више заволе монашки живот и зато увећа своје подвиге, јер сада коначно одлучи да овде прими свети и анђеоски чин монашки. Сво време он овде провођаше у посту, бдењу и молитвама, и у телесним трудовима. Када затим би замонашен, на монашењу доби име Василије. Ово му име беше знак да се у будућем подвижништву и епископству свом угледа на светог и великој јерарха Цркве Божје Василија Великог. После неког времена преподобни би удостојен и ђаконског и свештеничког чина. И служаше од тада пред престолом и жртвеником Божјим са сваком побожношћу и чистотом. Пошто проведе још неко време у овом манастиру, он отиде у Црну Гору код тадашњег митрополита Цетињског Мардарија, који га задржа код себе на Цетињу. Али ускоро између њих двојице дође до неслагања око једне веома важне ствари, о којој ћемо сада проговорити.

У то време беше се проширила у западним православним крајевима усиљена латинска пропаганда. Клирици римски звани језуити, послани из Рима од римског папе да користе тешко стање робовања и страдања православних еда би их обратили у своју Латинску јерес и потчинили папској власти, беху насрнули у то време на крајеве Приморске, Црногорске и Херцеговачке. На њихов подмукли рад против православних скрену пажњу митрополиту Мардарију ревнитељ Православља блажени Василије, али митрополит не хајаше за то и беше попустљив према унијатској пропаганди. Благодаревши својој вери и привржености Православљу, а такође и ревносном деловању преподобног Василија против уније, православни народ и свештенство не подлегаше латинској пропаганди. А преподобни саветоваше митрополиту да борбено иступи против непријатеља Цркве и да се ничега не плаши кад је у питању одбрана вере и истине Христове, али то митрополит не послуша. Шта више, он поче да сплеткари против светог Василија и да га лажно окривљује пред народом. Народ није поверовао тим клеветима митрополитовим, јер је добро знао за свето и богоугодно живљење Василијево, и много га је поштовао и волео. Али, желећи да се удаљи од злобе и сплеткарења, преподобни се врати натраг у свој манастир Тврдош. Но ни тамо он не престаде да се бори за очување Православне вере и за заштиту свога народа од опаке туђинштине. Зато и би од народа назван ревнитељем Православља.^[3]

Живећи у Тврдошу, светитељ настави своје подвиге, али не само на спасењу своје душе, него још више на спасењу свог православног народа Божјег. Из своје

молитвене келије у манастиру он је сагледавао све невоље и беде које подноси његов народ, грцајући у претешком ропству агарјанском, у немаштини и сиротињи, у страху од турских зулума и безакоња, у опасности и кињењу од унијатске пропаганде. И зато је непрестано узносио Богу топле молитве за спасење свога народа. Иако у то време већ беше архимандрит, он се не заустави само у манастиру, него крете на еванђелску службу у народ, да као духовник и пастир обилази херцеговачка села и куће и тако проповеда Еванђеље Христово. Идући по народу као некада његов праотац Свети Сава, он свршаваше сва света богослужења и свете тајне по народу, и храбраше људе у вери и трпљењу, и помагаше невољнима и увцељенима. Под именом "рајина богомољца", како су га Турци звали, он служаше као пастир народа Божјег и његов еванђелски просветитељ.

Овакав његов апостолски рад изазва против њега тамошње потурчењаке, и они гледаху да га убију. Да би се уклонио од те опасности, и да би свом народу више помогао, свети крете на пут у православну земљу Русију. Вративши се после неког времена из Русије, са собом донесе многе и богате црквене дарове, свете одежде и црквене књиге, а такође и нешто новаца за свој народ. Овим даровима он снабдеваше осиромашене цркве по Херцеговини, а такође и помагаше и невољнике и потребите. Такође се даде на поправљање многих запустелих и оронулих храмова, и отварање народних школа у Тврдошу и при парохијским црквама. За овај немањићски киторски и просветитељски рад он призиваше у помоћ и тврдошку сабраћу јеромонахе и парохијске свештенике. Али лукави враг рода људског ни овога пута не остави га на миру. Ранија мржња његових непријатеља и сада се опет разбуктаваше. С једне стране, то беху потурчењаци, а с друге агенти латинске уније. Његово неустрашиво ревновање и неуморно апостолско пастирствовање само повећаваше мржњу и насиље богопротивника, тако да светитељ би поново принуђен да се уклони из тога краја.

Овога пута он одлучи да отпутује у Свету Гору, у тај светионик Православне вере и врлинског живота. Зато крете из Тврдоша преко Оногошта (Никшића) и Жупе Никшићке и стиже у манастир Морачу. Из Мораче пређе преко Васојевића и Будимља и дође у манастир Ћурђеве Ступове, па одатле продужи све до Пећи. У Пећи се јави свјатјејшем патријарху пећском Паисију Јањевцу (1614-1647. г.) и исприча му подробно о тужном и чемерном стању православних Срба у Херцеговини, о њиховом страдању под насиљима и зулумима турским и о лукавој пропаганди латинској. Затим изложи светом патријарху своју жељу да отпутује у Свету Гору, и затражи за то његов благослов. Мудри патријарх Паисије одмах увиде да архимандрит Василије има велике духовне врлине и способности, и дивећи се његовом дотадашњем пастирском раду, одмах намисли да га произведе за архијереја. Али га најпре пусти у Свету Гору и посаветова му да тамо не остане, него да се врати њему у Пећ. Патријарх је оценио Божјег човека Василија и извео закључак да само такав човек може помоћи тешко угроженом православном народу у Захумским крајевима.

Василије допутова мирно у Свету Гору и задржа се у њој годину дана. Обишао је тамо многе манастире и скитове, и поучио се од многих подвижника и пустињака

атонских. Но највише је времена провео у српском манастиру Хиландару, међу српским монасима. По повратку из Свете Горе он сврати опет у Пећ и јави се патријарху. Свјатјејши патријарх тада сазва отачаствене архијереје и на Свето Преображење Господње 1638. године хиротониса Василија за епископа, и постави га за митрополита Требињског са седиштем у манастиру Тврдошу.^[4] Иако беше још млад, са непуних тридесет година, он би удостојен епископског чина због светости свога живота и због велике потребе Цркве у тим тешким и претешким временима.

Из Пећи он отпутова истим путем натраг у Тврдош, где са радошћу буде примљен од свега православног народа. Одмах по доласку у своју епископију он настави свој од раније започети пастирски рад. Без обзира на све опасности, које му понова одасвуд почињу претити, он путује свуда по епархији и неоступно врши своју архипастирску службу. Главно оружје у његовом раду беше реч Божја и молитва. Моћ његових молитава беше тако велика, да је већ тада почео чинити чудесна исцељења и уопште пројављивати знаке и дејства чудотворства. Народ га већ тада сматраше за светитеља, јер се много пуга беше уверио у његов свети живот и молитве и у дар прозорљивости који беше добио од Бога. При томе, не само да он иђаше у народ, него и народ стаде долазити к њему, тражећи од њега себи помоћи и утехе у различитим невољама и искушењима сваке врсте. И светитељ милостиво помагаше свакоме својим светим молитвама и духовним поукама, а често пута и милостињом. На милостињу он побуђиваше и друге људе, а такође и на обнављање светих богомоља и манастира. Тако он покрену богатог народног добротвора Стефана Владиславића и са тадашњим игуманом тврдошким Венијамином они поправише и доведоше у ред манастир Тврдош у коме борављаше.

У то време, Турци убише митрополита источно-херцеговачког Паисија Требјешанина, чије седиште беше у околини Оногоста (Никшића). Тадашњи српски патријарх у Пећи беше свјатјејши Гаврило Рајић (1648-1656. г.), који касније пострада као свештеномученик. Он тада постави светог Василија, дотадашњег митрополита Захумског, за митрополита ове упражњене епархије, и о томе написа своју патријарашку грамату (писмо).^[5] У тој грамати он писаше:

"Смерност моја пише у богоспасаему епархију, која се зове Никшић, Плана, Колашиновиће и Морача, то јест кадилук пријепољски, вама преподобним игуманима, свештеноиноцима и иноцима, благоверним протопопима, и чесним свештеницима, и свима у Христу Богу благоверним хришћанима. Благодат Божја и помоћ Светих Српских Просветитеља нека је са свима вама! Овим да знате како дадох и благослових вишеречену епархију Владици Захумском, кир Василију, што је држао покојни Владика Максим и светопочивши Владика Паисије, нека им је вечан спомен. Примите са усрђем вишереченог Владика и одајите му част онако како треба своме законитом Митрополиту, да би добили благослов и благодат Господа Бога и покров Пречисте Богородице на вас и на децу и домове ваше православне".

Митрополија источно-херцеговачка, која се још називаше и Милешевска или Петровска,^[6] на коју сада би постављен светитељ Божји Василије, у ствари је

источни део древне Захумске епархије, јер је патријарх Макарије Соколовић (1557-1574. г.) при обнови Пећке патријаршије, Захумску епархију поделио на источну Милешевску, и западну Требињску, са седиштем у Тврдошу. Свети дакле Василије преузе сада источну, такозвану Оногешку, митрополију, али не пређе одмах у Оногшт (Никшић), него за неко време управљаше из манастира Тврдоша, где је до тада живео. После тога он отиде сасвим у своју митрополију и продужи тамо свој архипастирски рад.

У то време Турци још више отпочеше мучити српски народ и пљачкати домове по селима, а људе одводити у ропство. У томе су нарочито предњачили зли војници Али-аге. Они опљачкаше цркве и манастире, и сву земљу опустошише, јер народ у страху побеже у збегове, и све притиште таква беда да ни Израјљцима у Египту није било горе од тога.^[7] Обесни пак херцеговачки санџак-бег похвата тих година све народне прваке и погуби их све по реду. Иако љубљаше да живи у манастиру Светог Апостола Луке у Жупи Никшићкој, а уз то беше већ обновио и манастир Светог великомученика Димитрија у селу Попе крај Оногшта где такође обитаваше, светитељ би принуђен да се удаљи из овог новог свог седишта, јер беше притешњен овим и другим турским зулумима. Зато он нађе једно скровито место, у које намераваше да се повуче. То место беше једна пећина у Пјешивцима под планином Загарачом. Тамо он уреди себи келију и хтеде остати дуже у њој. Дознавши за то, дођоше к њему старији људи из околине и усаветоваше му да је боље да пређе одатле у манастир Острог, што светитељ одмах и послуша.

О Острогу је светитељ већ био чуо и за његове подвижнике знао, особито за врлинског игумана острошког, преподобног старца Исаију. Овај врлинасти старац подвизаваше се веома строго и богоугодно у једној пећини изнад Горњег манастира Острога. Када се престаји из овог живота, Бог прослави његове свете мошти, али их Турци убрзо пронађоше и на огњу спалише. Дошавши у свети манастир Острог, свети Василије се најпре заустави у подножју Острошке планине, затим оде у Горњи Острог и настани се у пећини овог преподобног подвижника Исаије. Од тада он са тога места управљаше својом митрополијом, и то пуних петнаест година.

У Острогу он поче окупљати око себе и друге монахе и подвижнике, и са њима обнови цркву Ваведена Пресвете Богородице, коју раније беху саградили претходни острошки подвижници. Нешто касније он подиже и украси и црквицу Часног и Животворног Крста у Острошкој стени, која се затим и живописа и сачува се до данашњег дана.^[8] Једном речју, он настојаше да се његова Острошка пећина претвори у прави манастир, те да по угледу на остале православне манастире буде расадник духовног живота за народ. Када се братство у манастиру увећа, он тада постави за игумана Исаију, унука оног преподобног Исаије из села Попа код Оногшта. Сам пак светитељ одаде се овде најстрожијим подвизима, јер налагаше на себе подвиг за подвигом, све тежи од тежега. Иако зидаше цркве и келије, и сопственим рукама ношаше камење за грађење, он уз то брињаше и о својој епархији и о повереној му пастви, при том никако не умањујући свој подвиг непрестаног богomisлија, молитвеног бдења и испосништва. Храњаше се само

воћем и поврћем, и свршаваше метанија и остале подвиге монашког живота. Телом бејаше сув, а лицем жут као восак, и сав беше храм Пресветога Духа.

Ипак, светитељ није боравио само у испосници. Са својих острошких духовних висина силазио је и у народ и делио са њим многоврсна страдања његова као прави пастир његов. К њему стадоше долазити људи са свих страна, и то у великим масама, и тражити његову помоћ и духовну и телесну утеху. Још за живота народ га сматраше светим, и зато му са свих страна притицаху. Многи тада осетише чудесну моћ његове молитве и прославише за то Бога. Прогањана и злопаћена херцеговачка раја склањаше се испред турских злочина к светитељу у Острог, и многа старци, жене и деца остајашу дуже времена код свог владике.^[9] А блажени духовни отац њихов, и пред Богом молитвеник, брињаше о њима и храњаше их благодарећи и помоћи околних села.

Из острошке испоснице он одржаваше редовне везе са српским патријарсима у Пећи, и са њима се дописиваше, а кад могаше и посећиваше их. Њима се жаљаше свети владика митрополит на велику злобу људску, која га окруживаше. Наиме у близини манастира Острога живео је неки кнез Раич са својих шест синова, који светитељу и манастиру чињаху многе и велике неправде. О томе је овако писао свети Василије у свом завештајном писму^[10]: "Пишем ради потврде истини да знају хришћани да бејаш неко време у Острогу у пустињи, и приложих тамо сав свој труд усрдно и све своје имање, и ништа не поштедих Бога ради и милости ради Свете Богородице. И са неком братијом уз помоћ Божју обнових тамо оно што се и на самом делу види. И многи ми пакост чинише, али ми Бог би помоћник у сваком добром делу. А ово пишем да знају црквени служитељи који ће после мене служити Богу и Светој Богородици у Острогу, у студеној стени топлоте ради Божије, да знате и ви и хришћани који после мене будете".

Због насиља кнеза Раича и због силне злобе људске, светитељ помишљаше да се пресели из Острога на неко друго место, где би наставио своје подвиге. Помишљао је том приликом да отиде на свагда у Свету Гору. Али у себи осећаше да је та злоба дело демона, еда би га омели у његовом врлинском подвигу. Уз то га умолише и суседни Бјелопавлићи, предвођени својим духовником, свештеником Михаилом Бошковићем, да их не оставља саме без његове благодатне помоћи и молитвене заштите. Светитељ одлучи да не напушта Острог, и да до краја трпи неправде. Али ипак пође (1667. г.) блаженом патријарху Максиму у Пећ и исприча му своје тадашње и народно стање. Свјатјејши патријарх написа писмо кнезу Раичу и народу Бјелопавлићком, и у њему опомињаше народ да чувају и помажу манастир Острог, а прећаше проклетством свакоме ономе ко би се дрзнуо да и даље пакости светитељу и монасима.

Овоме кнезу Раичу и сам Свети Василије прорече, да због насиља које чине манастиру, сви ће му синови погинути. Ово пророштво светитељево убрзо се и испуни. Ожалошћен, кнез Раич пође тада светом оцу Василију и исприча му несрећну погибију својих синова. Светитељ утеши кнеза, и саветоваше му да се каје за грехе своје и грехе своје деце. Том приликом он му прорече да, ако се буде

искрено покајао, Господ ће га утешити и опет ће га благословити великим мушким потомством. Ово претсказање Светитељево ускоро се и испуни, и кнез опет доби неколико мушке деце. Још многа друга претсказања Светитељева обистинише се за време његовог живота, а такође и многа се чуда молитвама његовим догодише.

Неуморан у подвизима молитве, поста, физичког труда и рада, као и многобројних брига за земаљска и небеска добра своје пастве, Светитељ Острошки достиже полако и до краја свог овоземаљског живота. Упокоји се мирно без болова и патње лако предавши душу своју у руке Господа свог, 29. априла 1671. године у својој келији изнад острошке испоснице. Из стене поред које се упокојио, доцније је израсла једна винова доза, иако у стени нема ни мало земље. У часу Светитељевог блаженог престављења келија се његова заблиста необичном и надземаљском светлошћу. Тело Светог Василија острошки монаси са хранише у гроб испод црквике Светог Ваведења Мајке Божје.

Одмах по престављењу Свечевом народ поче долазити на његов гроб и молити му се, као што му долажаше и за време његовог земног живота. А на гробу се почеше дешавати многобројна чуда, која ни до данас у Острогу не престају. Седам година после упокојења (1678. године) Светитељ се јави у сну настојатељу манастира Светог Луке у Жупи код Никшића, игуману Рафаилу Косијеревцу, и нареди му да дође у Острог и отвори гроб његов. Игуман не придаде овоме сну посебан значај, и не отиде. Исти сан се понови и други пут, и игуман поново не отиде. Трећи пут се јави Свети Василије игуману обучен у владичанске одежде и са кадионицом у рукама. И док Светитељ кађаше кадионицом испаде жар из кадионице и опече игумана по лицу и рукама. Игуман се тада пробуди и са страхом великим исприча то виђење свој братији. Онда се договорише и кретоше у манастир Острог. Дошавши у Острог и све по реду испричавши острошким монасима, ударише најпре сви у строги пост, свакодневно држећи сво молитвено правило и служећи свете литургије. А седмога дана окадивши Свечев гроб, отворише га. И пред њима се указао Светитељ у прослављеном телу, које беше жуто као восак и сво мирисаше као босиљак. Онда монаси узеше његово свето тело, положише у ковчег и пренесоше у храм Ваведења Пресвете Богородице, где оно и до данас почива.

Глас о прослављењу тела Светог Василија брзо се пронео на далеко, и народ у све већем и већем броју поче долазити његовим светим моштима. Од тада до данас не престају, милошћу божјом и светошћу Светог Василија, дешавати се многа преславна чуда над његовим светим и чудотворним моштима. Ка великој и многоцепој острошкој светињи стадоше долазити не само православни, него и остали хришћани, па чак и муслимани. И, по вери њиховој и милости Божјој и Светог Василија, налажаху утеху и добијаху благодатну помоћ. Међу многим поклоницима који дођоше Светитељу у Острог на поклоњење беше и последњи патријарх српски у Пећи^[11] Василије Бркић-Јовановић (1763-1765. г., умро 1772. г.), који, прогањан од Турака, нађе себи склониште у Црној Гори. Он у Острогу проведе крај моштију Светог Василија шест месеци у молитви и посту, и том приликом састави Службу и Житије овом светитељу^[12]. А у тешким ратним и поратним годинама, бораваћи крај Свечевог кивота и ту налазећи себи утеху и

заштиту, презвитер Василије написа (1947. г.) Акатист Светом Василију, који се налази у рукопису у манастиру Острогу.^[13]

Поклоници и данас долазе у великом броју из свих наших крајева Острошком Чудотворцу, без обзира на вероисповест и националну припадност. Долазе, штавише, и из иностранства. Крај кивота Светитељевог узносе се молитве и на нашем и на страним језицима. Многи доносе децу да крсте баш испред моштију Свечевих, и многи називају децу именом Василијевим, а многи ту склапају брак, или се исповедају и причешћују, или траже да им се читају молитве за здравље, за исцељење, за спасење. Многе се жртве и прилози доносе Светом Оцу под Острог, али су највеће оне жртве искреног покајања и очишћења срца пред Богом и Светим Василијем. Њега чак и безбожници поштују, и са страхом његово име спомињу. Јер сви знају да се са Светим Василијем није могло шалити, ни за живота ни после смрти. Пред милостивим Светитељем Острошким сав српски светосавски род излива све своје туге и боли, и приноси топле молитве за живе и умрле своје сроднике. Празником и радним даном, из близа и из далека, ка Светитељу хрле поклоници, припремани претходно постом и молитвама, да би се пред светим ковчегом његовим изјадали, исплакали, исповедили и благослов измолили. Поред редовних црквених постова народ узима и посебне заветне постове, и тај пост зове "недјеља Светог оца Василија". Ово особито бива пред његов празник Василијевдан. У крајевима Црне Горе људи се куну именом Светога Василија да би доказали истинитост својих речи и поступака. Пред Свечевим моштима некада су полагали заклетву и заветовали се. Поклоничка путовања народна у Острог почела су још за земаљског живота Светог Василија, и по прослављењу његових светих моштију никако не престају до данас. Поред празника Светог Василија, дани сабора у Острогу су Тројичин-дан, Петров-дан, Илин-дан и дан Успења Пресвете Богородице. У те дане у Острог се окупља и по десет и двадесет хиљада побожних поклоника.

Као што Светитељ не имађаше мира за земаљског живота, гоњен од многих непријатеља Божјих и од главног непријатеља људског спасења - ђавола, тако ни његове свете мошти не остадоше у Острогу поштећене од нечастивога. Тако, први пут су острошки калуђери морали да скривају мошти Светог Василија 1714. године, када је Нуман-паша Ћуприлић харао по Црној Гори. Монаси су тада закопали Светитељеве мошти ниже манастира крај реке Зете. Остале су ту закопане читаву годину. Река је плавила ово почивалиште, али се вода на чудесан начин није дотакла ни ковчега ни моштију његових. Други пут то беше у време опсаде манастира Острога од стране Омер-паше у зиму 1852. године. Омер-паша је тада опколио Црногорце у Горњем манастиру и опсада је трајала девет дана. Свега тридесет Црногораца, на челу са великим војводом Мирком Петровићем, оцем црногорског краља Николе, бранили су храбро манастир од Турака. Када су најзад, с помоћу Светог Василија, одбили Турке, отслужили су благодарење Богу, Пресветој Богородици и Светом Василију у цркви Светог Ваведења. А онда Црногорци узеше са собом Светитеља и понеше га са собом на Цетиње, и положише га у цркву Рождества Пресвете Богородице, покрај моштију Светог Петра Цетињског.^[14] Мошти Светог Василија остадоше на Цетињу до пролећа

1853. године, када су опет враћене у Острог. У том рату манастир Острог би опљачкан и попаљен од Турака, а многе драгоцености острошке, као и документа из доба Светитељевог, нестадоше и пропадоше. Трећи пут бише ношене мошти Свечеве из Острога у рату 1876-1877. године, и то опет на Цетиње, где остадоше око годину дана. Са великом свечаношћу враћене су у Острог 1878. године.^[15] Фебруара 1942. године, приликом бомбардовања Острога непријатељским гранатама, монаси су из страха да гранате не поруше цркву Светог Ваведења, где Светитељ почива, пренели његово свето тело у малу пећину у стени иза манастирских конака. Ово страховање показало се излишним. Јер су гранате долетале, падале око манастира и распрскавале се, али манастиру никакву штету нису нанеле, нити кога од братије повредиле. Светитељ је и тада, као и раније, а и данас, бдио над својом обитељи.

Поштовање нашег народа према овом Божјем Угоднику огледа се и у подизању у његову част многобројних храмова у земљи и иностранству. Особито је диван храм подигнут њему у његовом граду Оногшту - Никшићу. Године 1935. отворена је у Београду болница под именом Светог Василија Острошког; у цркви Св. цара Константина и Јелене на Вождовцу чува се данас његов свети омофор. Највише пак прославља се Свети Василије у самом манастиру Острогу, где се, као што рекосмо окупљају многобројни поклоници са свих страна наше земље. У Острог се иде са страхом и побожношћу, пешачећи, а често и на коленима идући од Доњег до Горњег манастира. Из Острога се носи освећена водица, уље и тамјан, нафора, или вата са кивота Светитељевог, да се онда тиме намажу и пошкропе они који нису могли доћи Свцу на поклоњење. Пред кивот Светитељев доносе се болесници, болесни од разних и неизлечивих болести, и Светитељ их милостиво исцељује и оздрављује и од душевних и од телесних болести. О томе сведоче многобројне штаци, и ланци, и вериге, и носила, и скупочени дарови остављени Светитељу у Острогу у знак захвалности за чудесно исцељење и оздрављење. О тим многобројним исцељењима, и о онима од душевних болести, лудила и ђавоиманости, сведоче многи записи у манастирским књигама, и још више неизбрисиви записи у срцима верних. Многа од тих чуда Светог Василија народ препричава и казује широм наше земље. Нека само од тих чуда, и то оних најновијих, споменућемо и ми овде.

Чуда светог Василија

Преко стотину чуда забележили су острошки монаси само у последње време и она се чувају у рукописној збирци манастира Острога, нека су и објављена. Нека од ових објављених чуда, која је средио јеромонах Иринеј Гавриловић, и ми овде објављујемо, а остала доставио је прота Васо Ивошевић.

У фебруару 1942. године, за време бомбардовања манастира Острога, једна граната из брдског топа немачког удари у камени зид изнад Горњег манастира, разби врата на црквици Часног Крста, али, за чудо, том приликом не експлодира. Граната се од

пада разбила на двоје, упаљач је пао на једну, а барутно пуњење на Другу страну црквеног каменог пода. Стручним испитивањем доцније утврђено је да је граната била сасвим исправна и као таква требала је да експлодира. Очигледно је свима да Светитељ то није допустио, јер би тиме била нанета велика штета светој цркви и његовој испосници. Ова граната се и данас чува цела у Горњем манастиру.

Један занатлија из околине Никшића беше се тешко разболео. Лекари на прегледу установише да је парализа у пуном стадијуму. Од тога није било лека. Човек се био сав склупчао. Родбина га саветоваше да пође у Острог Светом Василију, али је он то одмах одбио, јер беше атеиста, неверник. После извесног времена, јави му се Свети Василије у сну и позва га да дође к њему у Острог па ће га он исцелити. Пошто дуго поразмисли, овај човек најзад одлучи, и пристаде да га понесу у манастир. Дошавши у манастир он се исповеди и ону ноћ преноћи под кивотом Светитељевим, где су му читали молитве. После краћег времена сасвим је оздравио, и из захвалности према Светом Василију своје најстаријем сину дао је име Василије.

Месеца септембра 1956. године дође на поклоњење Св. Василију Драго Цабаркапа из села Вруље, код Пљеваља, и исприча: "Пре две године био сам много болестан од стомака. Обраћао сам се лекарима у Пљевљима, Пријепољу и Сарајеву. Лекари су били у недоумици у погледу моје болести. На крају су открили да је по среди чир у стомаку. После свега, лекари су ми предложили да дођем у болницу и да тамо одлежим 20 дана, а потом ће ме по писменој сагласности мојој и мојих родитеља, оперисати. Упркос тешким боловима који су сваког часа бивали неподношљивији, на операцију нисам пристао. Отишао сам кући. Чим сам дошао кући легао сам у постељу, од које се нисам никуд могао макнути. Исте године, у марту месецу, налазећи се у болесничкој постели, уснио сам један необичан сан. Наиме сањам да путујем једним путем, мени уопште непознатим. Због непознатости пута беше ме ухватио велики страх, који се удвостручи, када са тог пута скренух ка једној малој пећини, која беше испуњена мраком. Изненада, у њој се појави један /мени непознат/ човек, и запита ме: Зашто плачеш? Ја му одговорих да ме је страх, јер немам никога са мном. Тада ми он рече да пођем с њим. И ја пођем. Путујући с њим, дођох до једних малих врата, која беху затворена. Непознати човек их отвори и ми обојица уђосмо унутра. Просторија беше лепа и врло светла, мада нигде лампу нисам видео. Тада ми он рече: "Овде ћеш ти ноћити. Ово је дом Светог Василија". После ових речи ја се пренем из сна, дубоко потресен оним што сам снио. Сан сам одмах испричао својим родитељима, који се сагласише да одмах пођем у Острог. Тако се ја са мајком, мада тешко болестан и исцрпљен, упутим по први пут у Острог. У Острогу сам преноћио код Свеца две ноћи, уз свакодневно читање молитава. Мени одмах буде боље и после два дана, ја готово потпуно здрав, пођем весео, и здрав, својој кући. А радост мојих родитеља била је безгранична. Из захвалности светом оцу Василију на исцељењу, дошао сам и ове године са својим

ујаком Дашом Цмиљанићем и мајком Миљом. Увек се молим Богу и Светом Василију да ме и даље чува, мене и све моје, од сваке напасти".

Месеца августа 1957. године, доведоше у Горњи манастир тешко болесну невесту, која боловаше дуже времена, по имену Лену Јунчај, из села Друме (Тузи). Довео ју је њен муж Лека и девер Нуа. Толико је била болесна, да су је са жељезничке станице Острог њен муж и девер са много тешкоћа и напора изнели до манастира. По доласку у Горњи манастир, одмах су ушли у цркву и приступили ђивоту Светог Василија. Замолили су да се болесници прочита молитва за оздрављење, што им је одмах удовољено. По прочитаној молитви, замолили су да њихова болесница остане мало и да одлежи код светог кивота. И то им је било допуштено. Болесница је заспала код светог ђивота и спавала је близу два сата. Затим су је пробудили и пошли своме дому. Болесница се очигледно осећала боље. По доласку својој кући, болесница је нагло почела осећати придолазак здравља и ускоро потпуно оздравила. После неколико дана, од њеног девера, који је био писменији од мужа болеснице, стигло је писмо у коме Нуа извештава да је његова снаха потпуно оздравила. Сви они благодаре Богу и Светом Василију.

Вера Ј., млада девојка из околине Бара, по занимању службеница, изненадно се разболела 1950. године, од неког тешког нервног растројства и као таква није била способна низакакав посао. Забринути родитељи водили су је лекарима на све стране и тражили помоћ од најбољих специјалиста-невролога на клиникама у Београду и Загребу, али, нажалост, без успеха. Њено здравствено стање из дана у дан нагло се погоршавало. Када је већ била изгубљена свака нада да ће девојка икада оздравити, мајка је одлучила да је, кријући од комшија, доведе у Острог, и да тамо потражи лека. На пут је кренула почетком зиме исте године. Са великом муком су изашли од Доњег до Горњег манастира. Девојку је захватила нека изнемоглост и трзала се као бесомучна, у намери да се врати натраг. Уз велике напоре довели су је до Горњег манастира, где јој је чувар ђивота прочитао молитву, намењену за оздрављење оваквих болесника. Ту ноћ преноћили су у Горњем манастиру. Сутрадан, девојка је осванула потпуно здрава, на велико изненађење и радост своје мајке и свих присутних. Вратила се весела и лака својој кући, и кроз неколико дана наставила је свој ранији службенички посао.

Радомир Пантовић из села Градца, 13. јула 1961. године, у Горњем манастиру, исприча овакав свој случај. "Године 1929. био сам тешко оболео. Услед те болести изгубио сам и моћ говора. Сви напори да се излечим и да ми се говор поврати, били су узалудни. Тада се мој отац реши да ме води у Острог. Уз велики труд мога оца и уз моје невоље, стигли смо у Горњи манастир, где смо приступили Свецу. Ту ми је калуђер читао молитву. После молитве остао сам да мало заспим у цркви. Легао

сам и заспао. Када сам се пробудио, био сам потпуно здрав. Ништа нисам осећао да ме боли и, на моју велику радост, могао сам да говорим. Не мало били су изненађени калуђер и мој отац, и други који су ту били присутни. После тога, сви заједнички заблагодарисмо Богу и Светом Василију, који ми подари исцељење. Са својим оцем, вратих се кући здрав и весео. Следеће године дошао сам да се захвалим Светитељу, што и сада, после десет година, чиним, и чинићу док сам год у животу и будем у могућности. Долазићу у Острог, на поклоњење и захвалност великом чудотворцу, Светом Василију".

У летњим месецима, много побожног народа долази у манастир Острог на поклоњење Светом Василију. А 4. августа 1961. године дошао је на поклоњење и Славко Јовановић из Сарајева те исприча истинити догађај исцељења његовог брата. - "Мој брат, прича Славко, по имену Радивоје, бјеше тежак умни болесник. Стварно и формално био је луд. Болест га је снашла негдје 1948. године. У сарајевској болници провео је око 5-6 мјесеци, али без икаквог побољшања и наде за оздрављење. Моји родитељи намисле да га изведу из болнице и да га доведу овдје у Острог, код Светог Василија. Иако тамошњим љекарима то није било по вољи, ипак су га отпустили. Можда им је било и драго што ће се, ма и за краће вријеме, ослободити једног тешког болесника. Моји родитељи, болесног брата везана поведу у Острог, вјерујући да ће ту наћи исцељења. Када су га довели овдје у Горњи манастир, крај ћивота Светог Василија, прочитано му је масло, послије којег му је одмах било боље. Са руку су му скинули конопце и следећег дана вратили су се кући радосни, благодарећи Светом Василију који му подари здравље и исцељење. Када су стигли кући, у наше мјесто Зубач (код Сарајева), сви мјештани и својте били су не мало изненађени видећи Радивоја здрава и свјесна. Радивоје се послије и оженио и сада има своју породицу. Он сада ради столарски посао. Непрекидно слави и хвали Бога и Његовог угодника, Светог Василија Острошког". Тако, и сада задивљен тим чудним делом Божјим, заврши своју повест Славко Јовановић.

Сваке године, бар једанпут годишње, у Острогу се може видети један млад човек, високо образован, запослен као правник у једном великом предузећу, где журно хита Горњем манастиру, да заблагодари Светом Василију за своје исцељење. Ево шта прича он, Божићар Челебић, из Београда. - "Почетком 1961. године тешко сам оболео од једне тешке болести. Лечен сам у болници пуна 4 месеца, али без успеха и са мало наде на оздрављење. У време док сам лежао у болници и борио се са тешком болешћу, мој друг Александар Ц. по жељи моје дубоко верујуће мајке, дошао је у манастир Острог и ту, за моје оздрављење, свршио освећење масла. У исто време када је свршавао освећење масла за мене, осетио сам неку чудну лакоћу и побољшање здравља. Ускоро сам, на опште изненађење лекара, затражио отпуштање из болнице. У своме захтеву био сам врло упоран тако да су лекари морали удовољити мојој жељи, мада су веровали да ћу дуго живети. Данас сам са

мојим колегом Александром дошао у Острог да се помолим Богу и захвалим Светом Василију што сам потпуно здрав", заврши Божидар Челебић.

Многи поклоници који нису у могућности да доведу своје болеснике ђивоту Светитеља, доносе њихову одећу и остављају је под ђивот Светитеља, да ту преноћи бар једну ноћ. Поред одеће, доносе и храну, најчешће шећер, и поступају на исти начин. Том приликом, чувар ђивота прочита молитву над дотичним предметима. Приликом повратка, освећене ствари узимају са собом и носе их болесницима, верујући да ће им и на овај начин Свети Василије помоћи. И заиста помаже, што ће се видети из следећег случаја. Дана 15. августа 1962. године, у Горњем манастиру, Божидар Шијаковић са својом женом, Славком, исприча следеће: "Наш син Видомир, био је тешко болестан од неке болести главе, од које је страховито патио пуне две године. За то време тражили смо лека код многих лекара и обишли многе болнице. Лекари су му давали разне лекове и ињекције, али све је било без користи. Главобоље није нестајало. Претпрошле године, мајка моје жене, Илинка Новаковић, пође за Острог да се поклони и помоли Светом Василију. Том приликом дали смо јој килограм шећера у коцкама да стави под ђивот Светога Василија и да се на истоме очита молитва за здравље Видомирово, што је она и учинила. Када се вратила кући донела нам је поменути шећер. Тај шећер ми смо неколико дана давали Видомиру, верујући да ће му, као ствар освећена у Острогу, помоћи. Не знамо како и на који начин, али знамо: када је тај шећер појео, он је потпуно оздравио и од тада до данас глава га никада више није заболела. Дошли смо да благодаримо Богу и Светом Василију што нам је исцелио сина".

Месеца децембра 1962. године, ђивоту Светог Василија прс. ступи Н. Н. из Бара са својом старом мајком. Н. Н. замоли свештеномонаха, чувара светог ђивота, да му прочита молитву за здравље. По завршеној молитви, човек, чије је лице изражавало унутрашњу патњу и неко чудно узнемирење, са приметним сузама на лицу, обрати се свештеномонаху, речима: "Оче, ја сам древна пијаница. Све што зарадим потрошим за пиће. Поред тога живим неуредним, прљавим животом. Ничије савете нити уважавам нити прихватам. Прекјуче сам са таквог пута дошао кући, пред сам мрак и одмах сам легао да спавам. У току ноћи да ли је то био сан или јава, то вам не могу објаснити, пред очи ми изађе лик, за који разумдох да је Свети Василије, па ми прекорним речима рече: "Зашто то радиш? Зашто живиш таквим животом? Зашто се не поправиш?" Затим ми рече: "Поћи у манастир Острог и код мог ђивота дај обећање да више нећеш пити и неуредно живети!" Потом прилика ишчезе. Од тада до данас тај лик и те речи не скидају ми се са ума, нити имам мира. Нешто ме непрекидно гони и непрекидно шапће: иди, изврши што ти је наређено. Више нисам могао издржати, и ево, дошао сам да се помолим Богу и поклоним Светом Василију и да овде дам обећање да се више никада нећу опијанити и да ћу живети честитим животом. Дозволите ми оче, да вам још нешто кажем, додаде Н. Н.: Када сам у своме дому донео одлуку да пођем у Острог и дам овај свечани завет, осетио

сам неку радост и неку снагу да то не могу ни сада исказати. И још нешто да вам кажем оче: Мојој одлуци, да пођем у Острог, највише се изненадила и обрадовала моја мајка, која је са сузама у очима клекнула на колена и говорила: "Слава Ти и хвала, велики Острошки Свече, када си се смиловао и погледао на мој дом". - Одлазећи из Острога Н. Н. је отишао као други човек. Радост је заменила тугу, а душевни мир, узнемирење. Приликом поздрава при растанку Н. Н. је рекао: "Од данас, ја и мој дом, славићемо Бога и Светога Василија, како будемо знали и умели, молићемо се да нам Господ буде у помоћи и да нас чува од свакога зла".

6. маја 1964. године. муслимани Асиб Гушо и Шевка Зајко доведоше тешко болесну. такође муслиманку, Фатиму. Фатима је била тежак болесник. Од неких страховитих грчева у целом телу патила је пуних пет година. Болови су је бацали у несвест те је у тим мукама викала, ружила и своје најмилије. За тих пет година тешке болести, која је прелазила у лудило, са болесницом су обишли све лекаре, врачаре и траваре, али лека и помоћи није било. Чули су за исцељења од таквих болести у Острогу, па су болесну Фатиму њен рођак Асиб и комшиница Шевка довели у Горњи манастир. Када су је довели пред цркву у којој лежи тело Светог Василија, болесница је из гласа викала " Нећу тамо да улазим". То је поновила неколико пута, уз лудачке трзаје да се врати назад. Чувар ћивота отворио им је цркву, мало касније и ћивот Светог Василија, и помогао да болесницу приведу Светитељу. Са великом муком у томе се на крају и успело. Родбини болеснице пошло је за руком да је убеде и да целива Светитеља, што је она и учинила. У том тренутку њу снађе неко ужасно грчење и дрхтање, да је то било страшно и гледати. Пошто се мало смирила, болесници је прочитана молитва. По свршеној молитви њу тек тада ухвати нека језива мука и трзаји, од којих је спопаде такво знојење, да је за кратко време била сва мокра. То стање не потраја дуго. Неочекивано, на очиглед свих нас, њу изненадно обузе неки мир и спокојство, које се јасно одражаваше на њеном лицу. Она се потпуно смири, клече код ћивота Светитеља и отпоче да се моли. Не потраја дуго, она устаде сва озарена и рече свима нама: "Хвала Богу и Светом Василију, ја оздравих. Ништа ме не боли". То изговори па припаде целивати ћивот Светитеља. Присутни, задивљени оваквој милости Божијој, захвалише Богу и Његовом Угоднику за ово чудно исцељење. Ту ноћ болесница је сасвим мирно провела у Острогу, а када је свануло прва је дошла на јутрењу, да још једанпут заблагодари Богу, који је молитвама Светог Василија исцели.

Месеца јула 1964. године, приступи моштима Светог Василија викарни епископ Варнава. После поклоњења Светитељу, испричао нам је случај свог исцељења водицом из Острога. Када је испричао овај истинити догађај, умолили смо га да нам свој случај исцељења и писмено изложи. То је он и учинио. Ево тога писма. - "Био сам у четвртном разреду гимназије. Било је то у зиму 1929. г. У Сарајеву је владала епидемија шарлаха. А било је и на пар дана пред Св. оца Николаја, наше Крсне славе. У кући се ужурбано спремало за Славу. Мајка је месила посне колаче

и спремала бакалар. Наша кућа држала се светих правила и закона и мој отац био је спреман пре и да не слави, него да омрси на Св. Николаја. И тада је гром ударио из ведра неба.

Ја сам се тога дана једва вратио из школе. Одмах сам легао постељу. Али већ сутра у јутру, кола за хитну помоћ одвезла су ме у болницу. Шарлах. Кућа је нагло изменила цео изглед, из градског физиката дошли су људи и на кућна врата ставили цедуљу са натписом: "Заразна болест". На плакату је била насликана мртвачка глава, знак смртне опасности за посетиоце Свети отац Никола те године дошао је нашој кући тужно. Кућа је била закључана. Једина брига укућана била је моје здравље мој живот. Био сам најтежи болесник у целом заразном одељењу. Већ су ме морали и везати. У врућини и бунилу хтео сам да скачем кроз прозор. Кад је докторима изгледало да је све свршено и изгубљено, допустили су да мајка дође да буде са мном у последњим часовима мога земаљског живота. Кад је мајка дошла нисам је препознао. Већ сам био примио камфор ињекцију. Последњу помоћ. И тада, кад су се сестре и болничари разишли, кад је мајка остала сама са мном, извадила је из своје ташне једну малу бочицу. У њој је била света водица острошка. Дубоко, жарко и потресно, како само мајка може, моја мила мајка молила се Богу и Светој Мајци Божијој и светоме Чудотворцу Острошком. Ја се нисам могао сам подићи. Мајка ме је три пута запојила светом водицом, даром Светог Василија Острошког. Ја сам отворио очи. Препознао сам своју драгу родитељку и молителку, своју сузну молитвеницу. Помогла ми је да се придигнем и прекрстим; заједно са њом читао сам Оче наш, и пао у слатки, окрепљујући сан, који ми је донео здравље и живот до данашњег дана. Тако је свети Чудотворац Василије Острошки учинио оно што сва медицина није могла".

Домаћица из Бара Р. 3. исприча: "У јуну 1953. године, дошла је у госте мојој познаници и комшиници, њена пријатељица из Београда, супруга љекара опште праксе др М. Н. Са собом је довела свога тринаестогодишњег сина, ученика основне школе, који је боловао од дечје парализе. Сва средства савремене медицине родитељи су примијенили у лијечењу свога дјетета, али све то није ништа помогло. Дјечак се једва кретао уз помоћ нарочитих штака и без истих није могао ни корак крочити. Родитељи су били очајни због болести свога дјетета. По савјету неких својих познаница и пријатељица, које су припадале хришћанској заједници, мајка се са својим болесним сином упутила Острогу, да још ту потражи лијека свом парализованом сину. Почетком мјесеца јула 1953. стигли су у Острог гдје су се задржали два дана. За то вријеме надлежни свештеномонах неколико пута је прочитао молитву над дјечаком пред ћивотом Св. Василија. Када су ријешили да се врате своме дому, младић је осјетио лакоћу у ногама, о чему је на велику радост саопштио и мајци. Побољшање је било очигледно, јер се до тада тешко болесни младић, без много напора спустио у доњи манастир. Када су дошли у Доњи манастир литургија је била у току. По свршетку службе Божје дјечко је пред манастиром, на очиглед присутних ходочасника, оставио штаке и без икаквих

тешкоћа упутио се према жељезничкој станици". Доцније су из Београда писали да је дечак сасвим оздравио и да је наставио школовање.

Осамнаестогодишња девојка Даница С. из села П. у околини Зрењанина, изненадно је умно оболела. Одмах по појави болести затражили су помоћ од лекара. Но, сваки труд лекара да јој помогну био је узалудан. Њено је стање из дана у дан било горе и неподношљивије, не само за родитеље већ и за суседе. Да не би узнемиравала околину, једини излаз био је да се девојка смести у душевну болницу. Али пре него што ће је сместити у душевну болницу, отац девојке се одлучи да употреби једино преостало средство, а то је, да је доведе у манастир Острог, без обзира на то што је пут дуг и напоран, а и скопчан са великим трошковима. У јуну 1958. намери се отац са ћерком, чије су руке биле везане јаким конопцем, у манастир Острог. Труд и трошак није жалио само да му болесна кћер нађе исцељење. После напорног путовања са тешком болесницом, стигли су у Дољи манастир, а одатле пешице наставише пут за Горњи манастир. Када су се приближили Горњем манастиру, на велико изненађење оца, девојка је сасвим нормално рекла оцу да се осећа лакше, замоливши га да јој ослободи руке од веза. Отац је то и учинио, јер је приметио да му кћи нормално говори и да има нормалан изглед. Пун хвале и благодарности Богу и Светом Василију, отац је привео исцељену ћерку ћивоту светитеља. Замолио је духовника, чувара ћивота, да болесници прочита молитву за оздрављење. По свршеној молитви, девојка изјави оцу, на његову неисказану радост, да се осећа сасвим здрава и замолила је оца да стави прилог на свети ћивот за своје чудесно и брзо оздрављење.

Сваке године, уочи Лучин-дана у светом Острогу, у Горњем манастиру, може се видети један старији човек, поодмаклих година, али који се још увек одлично држи и својим корпулентним стасом успешно носи на својим плећима скоро осам деценија живота. Овај осамдесетогодишњак, кад год је у могућности дође у Острог да се помоли Богу. Међутим, дан уочи Светог Луке никада не пропушта, а да са великим страхопоштовањем и молитвеном усрдношћу не приступи ћивоту Светога Василија, да му заблагодари што га је у младости исцелио од тешке болести зрчености тела, и кроз то га привео познању Бога. То је, у крају у коме живи, добро познати човек и домаћин, Петар Копривица.

Ове године, уочи Св. Луке, пред само вече, уђе у канцеларију Доњег манастира чика Петар, и пошто се са свима присутнима поздрави, рече, да долази из Горњег манастира. Пошто седе изусти: "Данас је, оче игумане, тачно 50 година, од дана када сам тешко болестан донијет код ћивота Св. Василија". Чувши ове речи у мени се распламти нека радозналост да из уста чика Петра чујем о ономе што сам негде прочитао, те га замолих да нам подробно исприча о свом чудесном исцељењу, посредством Св. Василија. Удовољавајући жељи свих присутних, чика Петар исприча, и ништа не затаји: "У својој младости припадао сам напредној струји,

како се тада сматрало, те нисам ништа вјеровао. Одбацивао сам сваку вјеру у Бога. У неку моћ Свеца такође нисам вјеровао. При свем том био сам познати хулитељ имена Божијег. Све сам псовао и светиње исмијавао. Али свеблаг Бог није допустио да дуго останем у таквом тешком безакоњу. У јануару 1920. године тешко се разболим. Моја болест је била неподношљива, не само за мене него и за моју фамилију. У тим невољама умјесто да се обратим Богу, ја сам све више и више хулио на Бога. Узалуд су ме родитељи, браћа и сестре, одвраћали од псовке и безвјерија. Болест се сваким даном погоршавала, и на крају почео сам се грчити. Узалуд сам се мучио и трошио новац од љекара до љекара, од травара до травара, помоћи није било. Напротив, муке су биле тешке и неподношљиве. Моји су били изгубили сваку наду да ћу икада оздравити.

У току ових неиздржљивих мука, често су ми говорили и савјетовали да пођем у Острог, код Св. Василија. Док сам невоље могао трпјети, такве савјете нисам прихватао, јер у то нисам вјеровао. Но, притијешњен боловима и дугом везаношћу за постељу, пристанем да пођем у Острог. Са тешком муком баш на данашњи дан, мој млађи брат Лука ме доведе у Горњи манастир. Приступих Светитељу, а потом изађох напоље, да се мало одморим. Млади јеромонах Борис Кажанегра (сада игуман манастира Прасквице), сазнавши потанко о мојој болести, утјешу ме ријечима да ће ми Господ и Свети Василије повратити здравље, ако будем чврсто вјеровао и искрено се молио. Потом ми је код ћивота Светитеља прочитао врачевске молитве и свршио бденије. Ноћ сам преноћио у цркви и на моју радост, баш ту ноћ осјетим велику олакшицу. Сјутрадан, сићем у Доњи манастир и овдје ми - показа руком на цркву - сврше освећење масла. После овога вратим се кући, у Никшић, са смањеним и подношљивим боловима. Такво стање трајало је неколико дана све док једнога дана нисам ушао у радионицу и видио да један посао није добро урадио мој млађи брат Ђорђевић. Тада сам, по мојој злој навици, љутећи се на брата, почео да вријеђам име Божије и Његових Светитеља. И гле чуда! Истог часа наступе болови неупоредиво тежи, него они прије одласка у Острог. Тада сам се увјерио, чврсто и непоколебљиво, да постоји Бог, који кажњава и награђује. Кајао сам се са сузама у очима што увиједих милосрђе Божије. Сузе не бјеху довољне да оперу мој гријех и моју дрскост. Стање моје болести сваким даном се погоршавало и бивало све очајније. У таквом стању сам провео пуна четири мјесеца. Живци су ми просто горјели. Имао сам осјећање да се нешто запалило у мени и на мени. Осим тога, запаљење живаца потпуно ме је згрчило, тако да главу нисам могао одвојити од кољена. У тим неизрецивим мукама дочеках прољеће. Нешто ме је неодољиво вукло у Острог. То је била жеља и мојих домаћих. И чим попусти зима, мој најмлађи брат Филип, посади ме на коња, и на Теодорову суботу, ноћу, приспијем у Горњи манастир. Ту ми је опет прочитана молитва и свршено бденије. Како је освитала Прва недјеља Великог поста то сићем у Доњи манастир на св. литургију, гдје се и причестих. Послије овога, захваљујући милосрђу Божијем, оних тешких и несносних болова је нестало. Могао сам се полако кретати. То ми даде снаге и подгрија жељу да пођем и у манастир Ждребаоник, да се поклоним и Св. Арсенију. Бог ми даде снаге те и ту жељу испуних. Из манастира Ждребаоника сам се вратио кући. Болови не бјеху потпуно нестали, али бјеху подношљиви. Но, сада сам се обазриво чувао да не би опет нечим разгневио Бога. У милост и казну Божију више

никада нисам посумњао. Трудио сам се да живим по закону Божијем. Посте сам постио, Цркву посјећивао и често молио свештенике да ми читају молитву за потпуно оздрављење. И уколико сам побожније живио, утолико се моје здравствено стање побољшавало, али се исправити нисам могао за дуже вријеме.

Тих дана зажелим да још једанпут пођем у свети Острог. Овог пута са мном је пошла моја сестра. И овом приликом пред ђивотом Св. Василија прочитана ми је молитва. Послије ове молитве ја се осјетим потпуно здравим. Топло се захвалим Богу и Светитељу на исцјељењу, и својим ногама вратим се кући као наново рођен душом и тијелом. Од тада до данас, та болест ми се никада више није повратила. Ова истинита повјест збила се 1922. године. Увијек сам благодаран Св. Василију за своје исцјељење, а исто тако непрекидно му благодарим што ме је кроз болест привикао покајању" - заврши истиниту повјест о себи чика Петар. - А она капија од гвожђа, у Горњем манастиру кажу да је Ваш прилог манастиру Св. Василија, у знак захвалности за исцјељење, додадох чика Петру. "Да, када је стари манастир изгорио, рече чика Петар, дуго сам молио тадашњег старешину манастира, оца Леонтија, да ми дозволи да за потребе Горњег манастира урадим нешто својом руком, за ударје Светом Василију, за своје исцјељење. Он ми дозволи те направих ону гвоздену капију, која и данас постоји".

Ћерка једне старије госпође Гркиње из Ниша била је тешко оболела на плућима. Лекарске интервенције почеле су доста касно. Једне вечери, док је жалосна мајка седела крај тешко болесне ћерке која је издисала под високом температуром, од умора паде у краткотрајан сан. У сну јој се јави Свети Василије Острошки и рече јој да не плаче, јер ће он исцелити њену ћерку. И заиста, ујутро је болесници било нагло лакше. После новог прегледа, лекари су на опште чуђење установили да је болесница потпуно оздравила. Мајка Гркиња добро је упамтила лик који јој се јавио у сну, и када је затим у цркви видела икону Светог Василија Острошког, препознала је да је то био он. Она и ћерка одале су дубоку захвалност великом Острошком Чудотворцу.

Молитвама Светог оца нашег Василија, новојављеног Чудотворца Острошког, нека Господ помилује и спасе све православне хришћане и све људе Своје. Амин!

Напомене

^[1] О њему је сачуван запис на манастирском Еванђељу. У том истом Еванђељу стоји записана и вест о мученичкој смрти тадашњег патријарха српског Јована (1592-1613. г.), кога су Турци одвели у Цариград и 14. октобра 1613. г. уморили.

^[2] Ова епархија би основана у време обнове Пећке патријаршије од стране патријарха Макарија Соколовића (1557-1574. г.). - У манастиру Тврдошу крајем 16. века беше средиште српског ослободилачког покрета против Турака на челу са митрополитом Херцеговачким Висарионом. Манастир је порушен крајем 17. века

од Млечића. На рушевинама старог манастира, подиже у наше дане нову цркву Никола Руњевац из села Пољица код Требиња, - дивну себи задужбину пред Богом и својим родом.

[3] Пропаганда неких од гореспомених језуита или унијата измислила је касније нека два писма (из 1660. и 1671. г.) у којима се тобоже Св. Василије обраћао римском папи Александру VIII и Клименту X и, наводно, признао их, тражећи у накнаду за то, ни мање ни више, новац од папе!? - Ова писма у ствари су фалсификована, лажно написана и неистинито потписана од самих језуита, који су на тај начин хтели да се похвале својим "успесима" пред својим старешинама у Риму. (О лажности тих докумената видети код Еп. Н. Милаш, *Св. Василије Острошки. Разјашњења једног питања из Светитељевог живота*, Дубровник 1913).

[4] О томе је патријарх издао и грамату (патријаршијско писмо), која се чувала у манастиру Острогу, и, изгледа, нестала приликом турске пљачке 1852. г. - Свети Василије је за митрополита Требињског дошао после херцеговачког митрополита Симеона. Из тога времена сачувао се један запис Светог Василија на књизи Летопис Јована Зонаре, коју Тврдошу поклони велики добротвор Стефан Владиславић из Гацка. Светитељ се на књизи потписао на дан Св. Симеона Мироточивог 13. фебруара 1639. г. кратким записом: "Аз смјерни митрополит Захолмски Василије". Ово је изгледа најстарији потпис Св. Василија у коме се он назива Захумски митрополит и на тај начин обнавља старо име ове светосавске епархије.

[5] Ова патријарашка грамата или синђелија писана је 27. новембра 1651. године у манастиру Грачаница.

[6] По манастиру Св. апостола Петра и Павла на Лиму, где је неко време било седиште ове епархије. Турци су почетком 17. века овај манастир насилно претворили у џамију, и тада је седиште епархије пренето у околину Оногошта (Никшића), те се епархија звала Оногошка. - Свети Василије био је митрополит Требињске епархије од 1638-1651. године, када је прешао на Оногошку епархију.

[7] О томе је остао запис монаха Гаврила из манастира Свете Тројице код Пљеваља забележен на једном минеју преписаном у овом манастиру 1649. године.

[8] Прилозима Св. Василија обновљена је у то време и црквица великомученика Георгија у пиргу манастира Хиландара на Светој Гори.

[9] Острог је био у време Св. Василија и стедиште српских родољубивих хајдука, бораца против турског зулума. Ту је често долазио и познати харамбаша Бајо Николић-Пивљанин.

[10] Ово писмо потиче из 1666. године и чува се до данас у манастиру Острогу.

^[11] Пећка Патријаршија укинута је турским бератом од 1766. године. Обновљена је у Срем. Карловцима, а затим у Београду као Српска Патријаршија (1920. године).

^[12] Штампано 1861. године у Београдском Србљаку митрополита Михаила.

^[13] Тај презвитер је протога Васо Ивошевић, из Боке Которске, професор у Карловачкој богословији. Сакупљање највећег броја података за ово Житије Св. Василија његова је заслуга. - Интересантно је забележити да је прву икону Светог Василија израдио иконописац Гаврило Димитријевић у манастиру Морачи, тридесет година после проглашења за Свеца.

^[14] Свети Петар И, митрополит Цетињски (1782-1830. г.), слави се 18. октобра.

^[15] Том приликом, ковчег са телом Св. Василија носили су од манастира до изласка из града црногорски кнез Никола, четири војводе и српски књижевник Љуба Ненадовић.